איור: אורי פינק

» שלמה שמיר, ניו יורק

היהדות האינטרסנטית

החרדים באמריקה היו אדישים לעדות מייקל כהן על טראמפ. דרעי וליצמן הביעו תמיכה בנתניהו אחרי החלטת מנדלבליט. האמת, זה לא מפתיע

יחידים בקהילה היהודית בארצות הברית שלא התרגשו מעדותו של עו"ד מייקל כהן על מעלליו ושקריו של הנשיא טראמפ היו מי שנמנים עם המגזר החרדי־חסידי. בערך באותו זמן, בישראל, הראשונים שיצאו להגנת ראש הממשלה נתניהו, בעקבות פרסום כתב החשדות נגדו, היו ראשי הסיעות החרדיות בכנסת.

העדות של כהן, לשעבר פרקליטו של טראמפ, שתוכנה הזכיר את העדויות שנשמעו בשימועים בפרשת ווטרגייט שהביאו להדחת הנשיא ניקסון, לא השאירו שום רושם ולא עוררו שום תגובה בקרב מי שמזוהים כראשי החרדים והחסידים בניו יורק. משיחות עם רבנים, עסקנים ופעילים בשכונות בברוקלין, עולה כי השימוע של איש סודו של טראמפ בקונגרס "לא הזיז להם". לא נשמע בשיחות ביטוי אחד של גינוי או ביקורת או מורת רוח ביחס לנשיא בעקבות הגילויים.

עושה רושם שהתמיכה בנשיא טראמפ והאהדה אליו בקרב חרדים וחסידים פה נותרה יציבה.

בישראל, יצא יו"ר ש"ס אריה דרעי להגנת ראש הממשלה לאחר החלטת מנדלבליט על הגשת כתבי אישום בכפוף לשימוע, והבהיר כי יישב בממשלתו העתידית. אליו הצטרף גם סגן שר הבריאות יעקב ליצמן. נכון שאדם חף מפשע עד שמוכחת אשמתו, אבל יהודים שומרי תורה ומצוות, המייצגים ציבורים וקהילים, נדרשים לגלות מעט הסתייגות, אי־נוחות, שבריר של תחושת דחייה, כלפי אדם שעומדים להיות מוגשים נגדו כתבי אישום בגין מעשים פליליים. אבל לדרעי וליצמן לא הייתה שום בעיה נפשית, שום הרהור מוסרי או צביטה יהודית.

מובן שאין תיאום בין ראשי המגדר החרדי־חסידי בברוקלין לבין דרעי וליצמן. אבל ניתן להסיק מהאדישות בניו יורק כלפי עדות כהן והתמיכה של ראשי המפלגות החרדיות בישראל בראש הממשלה שמתפתח סוג חדש של יהדות, עם תוכן ואופי שונים. זו יהדות פוליטית, יהדות אינטרסנטית. היא הפכה כיסוי נוח, נגיש ומפתה להשקפות ולהלכי רוח גזעניים.

בבחירות לנשיאות ב־2016, ברובע בורו פארק המאוכלס ברובו הגדול בחרדים וחסידים, טראמפ קיבל 60% מהקולות. הנשיא נתפס אצלם כניגוד חיובי ומקובל לברק אובמה וכאלטרנטיבה נלהבת למועמדת אישה לנשיאות, רחמנא ליצלן.

בישראל, דרעי, עבריין מורשע בעצמו, מרגיש מצוין תחת פטרון ושותף כמו נתניהו ומסתייג מרמטכ"ל במיל' ששום חקירה לא נפתחה נגדו. ליצמן דואג לתקציבים לישיבות, והוא יודע שראש הממשלה יספק לו אותם. הכל הם יקבלו מביבי, ולא יסתכנו בישיבה עם גנץ, או חס וחלילה יאיר לפיד.

לשיקול החרדים מול התפתחויות שמתייבות מתאה וגינוי יש פגם אחד. היא לא רועמת. ●

"יהודים שומרי תורה ומצוות, המייצגים ציבורים וקהילים, נדרשים לגלות מעט הסתייגות, אי־נוחות, שבריר של תחושת דחייה, כלפי אדם שעומדים להיות מוגשים נגדו כתבי אישום בגין מעשים פליליים

» ד"ר לימור עציוני

חצו את הגבול

משפט הצתת כנסיית הדורמיציון מהווה תמרור אזהרה: חובה לרענן את נוהלי חקירת קטינים. הגלישה במדרון הזה עלולה להתברר כחלקלקה מאוד

פרקליטות מחוז מרכז הודיעה שלשום לבית המשפט כי היא תחזור בה מכתב האישום בגין הצתת כנסיית הדורמיציון של שני נאשמים, האחד קטין בעת שהתבצעה העבירה. זאת לאחר שההודאות שנגבו נפסלו על ידי בית המשפט, ולתביעה לא נותרו ראיות מספיקות להרשעה.

בתקשורת נחשפו פרטים מטרידים על אודות תרגילי חקירה שכללו כליאה בבית המעצר בעכו של הקטין עם אסירים בגירים שתולים, שרימו עבריינים בעלי עבר פלילי של רצח, אלימות ועבירות סמים. אלה הפעילו לחצים קשים בניסיון לחלץ מהקטין הודאה. תרגילי החקירה כללו רמיזות לפגיעה פיזית ומינית בקטין, שתילת סם מתחת למזרונו ו"גילויו" על ידי סוהר תוך נסיונות סחיטה של הקטין – הכל במטרה להביאו לחודות בעבירות שיחסו לו. בית המשפט קבע כי "מהרגע הראשון זכה הנאשם ליחס מנוכר מצד החוקרים" וכי "נפגעה זכותו להליך הוגן".

פקודת המשטרה מגדירה באופן ברור את נוהלי המשטרה בחקירת קטינים, כמו גם את זכויות הקטינים הנחקרים. זכויות אלו כוללות מגוון כלים שנועדו לאפשר למשטרה להגיע לחקר האמת תוך שמירה על כבודם וזכויות היסוד של הקטינים. הנוהל קובע שפעולת חקירה בנוכחותו או בהשתתפותו של ילד תבוצע בהתאם להוראותיו של חוקר ילדים. אולם נדמה שבחקירות תג מחיר והרצת בדומא נחצה הגבול, כשהוחלט לאמץ את שיטות הנהוגות בשירות הביטחון הכללי לצורך סיכול פיגועי טרור. לטענת שב"כ, החקירות נוהלו על פי חוק והיו לצורך התמודדות עם ארגון "תשתית המרד" והערכת האיום החמור הנשקף ממנו.

נוהלי החקירה של שב"כ היו ללא פיקוח במשך שנים רבות. אולם לאחר פרשת קו 300 ופרשת עיוות נאפסו, שבה הורשע קצין צה"ל צ'רקסי בריגול על סמך מידע כוזב והודאות לאחר עינויים, הוקמה ועדת חקירה ממלכתית בראשות השופט לנדוי לעניין "שיטות החקירה של שירות הביטחון הכללי בנושא פעילות חבלנית עוינת".

"המדינה אינה יכולה להרשות לעצמה להיגרר לנורמות הקלוקלות שנחשפו לאחרונה. השרשה שלהן מחייבת צעדים דרסטיים

לאחר שנחשפה לשיטות ולנורמות הפעולה של שב"כ שהיו נהוגות אז, קבעה הוועדה סדרה של המלצות בהקשר לחקירות, תוך הימנעות מהחרגת סמכויות בחקירה מעבר לאלו של משטרת ישראל. הוועדה המליצה לעשות שימוש בעיקר בלחץ פסיכולוגי על הנחקרים, אבל התירה גם שימוש בלחץ פיזי מתון ככורח בל יגונה במהלך חקירה במקרים מסוימים (סיכול פצצה מתקתקת).

המתח בין צורכי הביטחון ומניעת טרור (במקרה זה טרור יהודי) לבין השמירה על זכויות הנחקרים הנו קבוע ומתמשך, אולם נראה שבחקירות הקטינים נחצה כאמור הגבול. המדינה אינה יכולה להרשות לעצמה להיגרר לנורמות הקלוקלות שנחשפו לאחרונה. הגלישה במדרון הזה עלולה להתברר כחלקלקה.

השרשה של נורמות כאלה מחייבת צעדים דרסטיים. נכון יהיה לאמץ גם כאן את המלצות ועדת לנדוי שקבעה שיש לפקח על החקירות אף עד כדי סנקציות על החוקרים, בכלל אלה סנקציות פליליות. הוועדה קבעה שיש לתת משקל רב לתלונות נחקרים ולהעמיד את פעולות החקירה תחת מנגנוני הביקורת של מבקר המדינה, הממשלה וכן ועדת המשנה לשירותים חשאיים של הכנסת. התמונה העולה מהפרת זכויות הקטינים קשה, והיא אינה צפויה להיעלם מעצמה. ●

הכותבת היא עורכת דין ודקאנית בית הספר למשפטים במרכז האקדמי שערי מדע ומשפט